Kad pamats jau ielikts

Pēdējos gadu desmitos Latvijas laukus ir skārušas tik krasas izmaiņas kā nekad agrāk. Dzima padomju varas iestādījums — kolhozi, kas vēlāk pārtapa vidējās, bet vēlāk pat milzu saimniecībās, kuras vienas dienas laikā nav neapbraukt. Pēdējā vēsma — varas diktētā prasība — atkal kārtējā dalīšanās. Tas viss, protams, nevarēja neatsaukties uz kultūrvidi laukos. Par neperspektīviem atzītie ciemi it kā saguma savā nespecībā: izzuda mazās lauku skoliņas, panīka klubi un viena otra bibliotēka. Jaunatne bēga projām no šīm vietām. Un šis process vēl nav īsti apturams arī šodien.

Šīs daudzās un bieži aplamās izmaiņas nepagāja secen arī Rožupei. Tā savulaik nevajadzīgs ciemam kļuva Pēternieku kultūras nams. Bet ilgotās cerības uz jaunu kultūras iestādi pašā Rožupē aizpeldējušas kā Feimaņkas ūdeņi. Mazajā klubiņā jau vienpadsmit gadus strādā Valija Vaivode (attēlā). Un strādā droši un varoši. Par to liecina stabilie mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi un rosīgā kultūras dzīve.

Valija pati kopā ar vīru Jāni dejo vidējās paaudzes deju kolektīvā, bet sākuma — jauniešu deju ansamblī. Vēl viņa dzied abos ansambļos — gan vokālajā, gan folkloras.

Vidējās paaudzes dejotāji nāk no kādreizējā jauniešu kolektīva. Seit pārsvarā ir tikai ģimenes cilvēki. Starp šādiem pašdarbniekiem var minēt Veltu un Pēteri Lojāmus, Valentīnu un Viktoru Kukas.

Jauniešu deju kolektīvu pirmo gadu vada Viļa Batarāga. Būdama pasniedzēja Aglonas internātskolā, viņa brauca uz mēģinājumiem uz savu dzimto pusi, Ilze Vanaga. No kolektīva pativā, vēl studējot Daugavpils pedagoģiskajā institūtā. Patlaban kolektīvā dejo arī viņas māsa Maija kopā ar savu dzīves biedru Raimondu Jasinski.

Līdzās stabilajiem un noturīgajiem deju kolektīviem aktīvi darbojas folkloras ansamblis. Tas strādā jau no 1979. gada. Par tā repertuāru un muzikālo sniegumu rūpējas Rožupes deviņgadīgās skolas mūzikas skolotāja Ilze Vanaga. No kolektīva pašiem pirmsākumiem šeit dzied pensionāres Veronika Pelše, Broņislava Vaivode, Monika Vaivode. Pēdējā reizēm uz mēģinājumiem ņem līdzi savas mazmeitas, citreiz savu mazmeitu līdzi ņem Broņislava. Kāzas, kristības, ražas svētki, apkūlības — kur tik nav dziedāts!

Sogad pirmā vāla svētkos skanēja:

«Veldrē rudzi, veldrē mieži
Jauna puiša sējumā.
Kam gulēja pie meitām
Pašā plaujas laicinā».

Sulīgi no sievu mutes skan apdziedāšanas dziesmas. Un reizēm bez pēdējām neiztiktu. Bet līdzās šīm drastiskajām viņu repertuārā ir arī darba un sadzīves dziesmas.

Savs repertuārs un sava vieta ciema kultūras dzīvē ir arī Ingas Austeres vadītajam vokālajam ansamblim, Antona Petrovska vokāli instrumentālajam ansamblim. Daudzos pasākumos neiztiki bez skaistām dzejas rindām vai interesantiem skečiem. Un tādēļ pastāv savs dramatiskais un savs daillasītāju pulciņš. Pēdējo vada pati kluba vadītāja, bet dramatisko — skolotāja Veronika Voroņecka. Sandors Ujndars gādā par to, lai Rožupē butu interesanta diskotēka.

Bez šiem mākslinieciskās pašdarbības pulciņiem interesenti varēja nodarboties šušanas, pīšanas un adīšanas kursos. Kolhoza «Rožupe» maizes ceptuvē Biruta Batarāga vadīja un vadīs kulinārijas kursus.

Par mākslinieciski-ievirzi ciema kultūras dzīvē var runāt jau no tālajām Mākslas dienām Rožupē ar Jāzepa Pīgožņa piedalīšanos. Rožupiešī to darīja pirmie rajonā starp lauku kultūras iestādēm.

Interesantas ir bijušas daudzās tikšanās ar ievērojamiem mūsu republikas cilvēkiem un pat kolektīviem. Seit savus lasītājus uzrunāja «Lauku Avīze», bet radioklausītājus — «Dzintarkrasts», spēlēja un dziedāja Uldis Stabulnieks, savus īsos un trāpīgos stāstus lasīja Ēriks Hānbergs, vairākkārt viesojās rakstnieki Jānis Niedre un Ilze Indrāne. Tikai šeit — Rožupē — notiek Jāņa Graubiņa Mūzikas dienas.

Savs ieguldījums dots darba tradīciju veidošanā. Jau pirms tam, kad sāka skaļi runāt un oficiāli ieteikt, šeit ir koptas un saglabātas mūsu tautas ierāžas, emocionāli svinēti gan Ziemas, gan Vasaras svētki, Lieldienas. Aizkustinoši un sirsnīgi vērsās svinīgie brīži, kas katra cilvēka dzīvē ir tikai vienreiz, bet pavada mūs visus «no šūpuļa līdz kapam». — Jaundzimušo reģistrācija, bērnības un pilngadības svētki, kāzas, mirušo atceres dienas... Un tie nav iedomājami bez Valijas Vaivodes līdzdalības.

Valija vienmēr cenšas veidot ko labu, interesantu un vēl nebijušu. Un tādēļ viņa šogad iestājas Jāzepa Vītola Latvijas Valsts konservatorijas Teātra un kultūrizglītības darba fakultātē.

Voldemārs Romanovskis

Jāņa ZANDES foto